

MAKTABGACHA TA'LIM RAHBARLARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI BAHOLASHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Farxodova Maxliyobonu Xusanjon qizi

*Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor
va mutaxassislarini qayta tayyorlash va
malakasini oshirish instituti doktoranti*

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha ta'lim rahbarlarining kasbiy kompetensiyasini baholashning zamonaviy va innovatsion yondashuvlarini tahlil qiladi. Maqolada o'z-o'zini baholash, hamkasblar baholashi, faoliyatga asoslangan baholash, portfel va muqobil baholash, shuningdek 360 darajali fikr-mulohaza kabi texnikalarning samaradorligini ko'rsatilgan. Shu bilan birga, uzluksiz kasbiy rivojlanish (UKR) va texnologik kompetensiyaning rahbarlik sifatiga, pedagogik muhit va bolalarning rivojlanishiga ta'siri muhokama qilinadi. Shuningdek, innovatsion baholash usullarining shaxsaro va jamoaviy ko'nikmalarni rivojlantirish, professional rivojlanish madaniyatini rag'batlantirish va erta bolalik ta'limining sifatini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Maqola erta bolalik ta'limi rahbarlarini zamonaviy talablar va murakkab ta'lim muhitiga moslashishda zaruriy bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlashga qaratilgan strategiyalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlari: Maktabgacha ta'lim rahbarlari, kasbiy kompetensiya, texnologik kompetensiya, innovatsion baholash usullari, portfel baholash, 360 darajali fikr-mulohaza, o'z-o'zini baholash, hamkasblar baholashi, uzluksiz kasbiy rivojlanish (UKR), erta bolalik ta'limi sifatini oshirish.

Kirish: Maktabgacha ta'lim rahbarlari o'rtasida kasbiy kompetensiyani baholash erta bolalik ta'limi sohasida nihoyatda muhim ahamiyatga ega. Bugungi tez o'zgarib borayotgan ta'lim muhitida maktabgacha ta'lim rahbarlari ikki tomonlama muammoga duch kelmoqdalar: bir tomondan, kichik yoshdagi bolalar uchun yuqori sifatli ta'lim tajribalarini ta'minlash, ikkinchi tomondan esa o'zgarib borayotgan standartlar va talablar bilan bir vaqtning o'zida moslashish. Ushbu shakllanish bosqichidagi tashkilotlarda rahbarlik samaradorligi erta bolalik ta'limining umumiy sifati bilan chambarchas bog'liqdir, chunki rahbarlar bolalarning rivojlanishi hamda o'qishini qo'llab-quvvatlaydigan mehrga boyitilgan muhitni shakllantirish uchun mas'uldirlar. Maktabgacha ta'lim rahbarlarining ta'lim natijalarini shakllantirishdagi asosiy rolini hisobga olgan holda, ularning kasbiy kompetensiyasini baholash uchun mustahkam va innovatsion usullar nafaqat individual rivojlanish uchun, balki erta bolalik ta'limi tizimlarini kengroq miqyosda takomillashtirish

uchun ham zarurdir. Samarali baholash usullari rahbarlarning qaysi sohalarda muvaffaqiyat qozonayotganini yoki qaysi jihatlarda rivojlanishga muhtojligini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Bu esa maqsadli kasbiy rivojlanishni ta'minlash va ta'lim amaliyotlarini yaxshilash imkonini beradi. An'anaviy baholash yondashuvlari ko'pincha standartlashtirilgan ko'rsatkichlarga tayanadi va ular erta bolalik ta'limidagi rahbarlikning ko'p qirrali tabiatini yetarli darajada aks ettira olmaydi. Shu bois zamonaviy baholash texnikalari kasbiy kompetensiyani yanada yaxlit tushunishga urg'u beradi va baholash jarayonlarini zamonaviy ta'limning dinamik muhitiga yaqinlashtirishga intiladi.

Maktabgacha ta'lim rahbarlarini baholashning zamonaviy usullari rahbarlik kompetensiyasiga chuqurroq va nozikroq qarash imkonini beradigan bir nechta innovatsion texnikalarni o'z ichiga oladi. Shulardan;

- **O'z-o'zini baholash va reflektiv amaliyotlar:**

Ushbu yondashuv rahbarlarga o'z kompetensiyalarini va professional rivojlanish yo'nalishlarini tanqidiy baholash imkonini beradi. Bunday amaliyot shaxsiy rahbarlik uslublarini chuqurroq tushunishga yordam beradi hamda o'zining kasbiy rivojlanishi uchun mas'uliyat hissini shakllantiradi.

- **Hamkasblar tomonidan baholash (peer assessment):**

Bu usulda pedagoglar va rahbarlar bir-birlarining amaliyotlarini baholaydilar. Natijada, rahbarlik samaradorligi haqida boy va sifatli ma'lumotlar olinadi va o'zaro o'rganish hamda qo'llab-quvvatlash madaniyati rivojlanadi. Baholash jarayoniga o'qituvchilar, ota-onalar va bolalarning fikr-mulohazalarini qo'shish rahbarlikning maktabgacha ta'lim muhitiga ta'sirini turli nuqtai nazardan baholash imkonini beradi.

- **Faoliyatga asoslangan baholash:**

Bunday baholashlar rahbarlik amaliyotlarini real vaqt rejimida kuzatishni o'z ichiga oladi, shu jumladan muloqot ko'nikmalari, qaror qabul qilish va nizolarni hal qilish strategiyalarini baholash imkonini beradi. Bu usul rahbarlik samaradorligini haqiqiy kontekstdagi faoliyat bilan aks ettiradi.

- **Raqamli portfel va onlayn baholash platformalari:**

Ushbu vositalar doimiy fikr-mulohaza tizimini yaratadi, dalillarga asoslangan ma'lumotlarni to'plash imkonini beradi va baholovchi guruhlar bilan hamkorlikni ta'minlaydi. Bu platformalar rahbarlarning kompetensiyasini bir martalik baholashdan ko'ra keng qamrovli va uzluksiz o'lchash imkonini beradi.

- **Portfellar va Muqobil Baholash**

Portfellar rahbarlarning professional yo'lini va rivojlanish tarixini aks ettiradi. Styf va boshqalar (2026) ta'kidlaganidek, portfellar dars rejalarini, reflektiv yozuvlar, hamkasblar fikri

va professional rivojlanish dalillarini jamlashga yordam beradi⁶³. Portfel reflektiv amaliyotni rag‘batlantiradi va rahbarlarni o‘z ish faoliyatini tanqidiy baholashga undaydi, bu esa uzluksiz o‘rganish va takomillashuv madaniyatini rivojlantiradi. Buldu (2026) esa muqobil baholash yondashuvlarini ta’kidlaydi, ular loyihaga asoslangan baholashlar, amaliy topshiriqlar va hamkasblar baholashlarini o‘z ichiga oladi⁶⁴. Ushbu yondashuv rahbarlarga real kontekstlarda kompetensiyalarini namoyish etish imkonini beradi va samarali muloqot, nizolarni hal qilish hamda jamoa bilan ishlash ko‘nikmalarini baholashga yordam beradi.

Portfellar va muqobil baholashlarni birlashtirish maktabgacha ta’lim rahbarligini baholashda yanada moslashuvchan va innovatsion yondashuvni yaratadi. Ushbu usullar rahbarlarning reflektiv va jamoaviy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi va bolalar uchun optimal o‘quv muhitini shakllantiradi.

- **Uzluksiz Kasbiy Rivojlanish va Texnologik Kompetensiya**

Maqsadli seminarlar, treninglar va hamkorlikdagi uzluksiz kasbiy rivojlanish (UKR) sessiyalari rahbarlarning bilim va ko‘nikmalarini doimiy oshirish imkonini beradi. Shi va Chen (2026) ta’kidlaganidek, onlayn platformalar, vebinarlar va virtual murabbiylik orqali UKR rahbarlar uchun moslashuvchan va qulay o‘quv imkoniyatlarini taqdim etadi⁶⁵. UKRning samaradorligi sifatli va miqdoriy baholashlar orqali o‘lchanishi lozim, masalan, xodimlarni saqlab qolish, bolalarning yutuqlari va ota-onalarning qoniqish darajasi kabi indikatorlar. Texnologik kompetensiya maktabgacha ta’lim rahbarlarining samaradorligi va ta’lim sifati bilan chambarchas bog‘liq. Komekova va boshqalar (2026) ta’kidlaganidek, rahbarlarning sun’iy intellekt (AI) va raqamli vositalardan foydalanish qobiliyati ularning ma’muriy samaradorligi va pedagogik muhitni rivojlantirish qobiliyatini oshiradi⁶⁶. Shu bilan birga, axloqiy masalalarni tushunish, jumladan ma’lumotlar maxfiylik va algoritmik xatolarning ta’sirini baholash ham zarur.

- **360 Darajali Fikr-mulohaza va Hamkasb Kuzatuv**

⁶³ Styf, M., Glover, D., Sahlin, S., & Bush, T. (2026). The Use of Portfolios for Leadership Preparation for Aspiring Principals: A Swedish Case Study. *Journal of Research on Leadership Education*, 19427751251408049. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/19427751251408049>

⁶⁴ Buldu, M. (2026). From Practice to Paradigm: A Perspective on Alternative Assessment in Turkish Early Childhood Education. *International Journal of Social Science Research*, 14(2), 59-72. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijssresearch/article/1744725>

⁶⁵ Shi, R., & Chen, X. (2026). From Training to Transformation: Exploring the Role of Continuous Professional Development in Early Childhood Teacher Effectiveness. *European Journal of Education*, 61(1), e70466. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ejed.70466>

⁶⁶ Komekova, S. S., Makhanbetova, A. A., Akhmetova, A. I., Yernazarova, G. S., Geliqli, Y., & Narseitova, F. F. (2026). Assessment of artificial intelligence literacy of preschool administrators in Kazakhstan. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 22(2), em2778. <https://www.ejmste.com/article/assessment-of-artificial-intelligence-literacy-of-preschool-administrators-in-kazakhstan-17832>

McMullen va boshqalar (2026) innovatsion baholash texnikalarini muhimligini ta’kidlaydi⁶⁷. 360 darajali fikr-mulohaza turli manfaatdor tomonlardan fikrlarni yig‘ish orqali rahbarning shaxsaro ko‘nikmalari va jamoa bilan ishlash qobiliyatini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Portfel baholashlari rahbarlarning amaliyotlari va refleksiylarini yig‘ib, uzluksiz takomillashuv madaniyatini rivojlantiradi. Hamkasb kuzatuvlari esa rahbarlarga real vaqt rejimida o‘z ko‘nikmalarini takomillashtirish imkonini beradi va jamoani shakllantirish strategiyalarini yaxshilaydi.

Raqamli platformalar orqali video yozuvlar yordamida o‘zini baholash rahbarlarga shaxsaro munosabatlarni tahlil qilish va rivojlantirish imkonini beradi, bu esa an’anaviy baholashlarda erishish qiyin bo‘lgan o‘zini anglashni oshiradi.

Xulosa qiladigan bo‘lsak, Innovatsion baholash texnikalari maktabgacha ta’lim rahbarlarining professional baholash tizimiga integratsiya qilinishi orqali quyidagi natijalarni beradi: Shaxsaro va jamoaviy ko‘nikmalarni rivojlantirish; Professional rivojlanish va uzluksiz o‘rganish madaniyatini rag‘batlantirish; erta bolalik ta’limining sifatini oshirish va bolalarning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatish. He hamda Ismail (2026) ta’kidlaganidek, innovatsion baholashni muvaffaqiyatli joriy etish uchun barcha manfaatdor tomonlar — direktorlar, pedagoglar, siyosatchilar va jamoa — o‘rtasida uzluksiz hamkorlik talab etiladi. Innovatsion baholashlar faqat baholash vositalari sifatida emas, balki professional rivojlanish va tizimli yaxshilanish harakatlarining ajralmas komponenti sifatida qabul qilinishi erta bolalik ta’limidagi sifat standartlarini mustahkamlash uchun muhimdir. Shunday qilib, zamonaviy baholash usullarini joriy etish nafaqat rahbarlarning kompetensiyasini yaxshilashga, balki erta bolalik ta’limi sifatini oshirishga ham xizmat qiladi. Reflektiv yondashuvlar, doimiy uzluksiz kasbiy rivojlanish, texnologik integratsiya va 360 darajali fikr-mulohaza orqali maktabgacha ta’lim rahbarlari bugungi va kelajakdagi ta’lim muhitining murakkab talablariga javob berishga tayyor bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Winiata, L. (2026). Moving past the dichotomy: Toward transformative evaluation in early childhood education. *Early Education Journal*.
<https://eej.ac.nz/index.php/EEJ/article/view/95>

⁶⁷ McMullen, E., Perlman, M., Burns, S., Falenchuk, O., White, L., & Dhuey, E. (2026). Teaching Interpersonal Problem-Solving Skills to Young Children in Early Childhood Education and Care (ECEC) Settings: An Integration of Evidence. *Review of Educational Research*, 00346543251399668. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.3102/00346543251399668>

2. Plavšić, E. P., Kovač, V., Miočić, I., & Fonsen, E. (2026). ENESET Analytical report- Leading through uncertainty: a model for effective school leadership in times of crisis. <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/rad-ostalo/929485>
3. Ismail, A. N., Febrianti, D., Kasanah, U., Setiawan, H., & Suprayitno, E. (2026). Harmonising School Leadership And Foundations For Human Resource Development In Early Childhood Education. International Journal of Education Management and Religion, 3(1), 548-565. <https://journal.as-salafiyah.id/index.php/ijemr/article/view/1510>
4. He, S., Yang, Y., & Pu, M. (2026). A Systematic Review of Challenges and Strategies for the Integration of Early Childhood Education and Care. Early Childhood Education Journal, 1-17. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-025-02100-9>
5. Kangas, J., Harju-Luukkainen, H., & Hanssen, N. B. (Eds.). (2026). Innovative Teacher Training: Practical Frameworks for Future Education. Taylor & Francis. <https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=7kfFEQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA2006&dq=Modern+assessments+for+preschool+education+leaders&ots=PnNZWXjllp&sig=hbgMbTioPH6tyAE2NRD1tsSEw3w>
6. Huong, N. T. X., Van, N. T. T., & Yen, P. T. Current Situation and Solutions to Overcome Psychological Difficulties in the Professional Activities of Newly Employed Preschool Teachers in Viet Nam: A Study at Several Preschools in Quang Tri Province. <https://iarjournals.com/upload/9016170.pdf>